

Jesuiternes kommunistiske Stat i Paraguay.

D. C. Rumohr

http://img.kb.dk/tidsskrift.dk/pdf/nto/nto_frk-PDF/nto_frk_0005_88737.pdf

pdf genereret den : 24-1-2006

Jesuiternes kommunistiske Stat i Paraguay.

Af D. C. Rumohr.

Det har ganske vist — hvad «Nationaløkonomisk Tidsskrift» har paavist i to tidligere Artikler — været Nordamerika forbeholdt at fremvise de interessanteste og betydningsfuldste Exempler paa praktisk Kommunistisme; men den tidligere jesuitisk-kommunistiske Stat i Paraguay havde dog ogsaa en ikke ringe Betydning. Vi skulle i det Følgende gjøre Læserne noget nærmere bekendte med dette interessante Fænomen, idet vi nærmest henholde os til den tyske Historiker D. H. Stoeber, der udførligt har beskæftiget sig med Jesuiternes Historie.

Det var omtrent i Midten af det 17. Aarhundrede, at Jesuiterne, der vare saa ivrige og nidkære efter at udbrede den ene saliggjørende Kirkes Lærdomme, bittert beklagede sig hos den spanske Regering over alle de Hindringer, som lagdes dem i Vejen under deres Iver og Nidkærhed for at udbrede Kristendommen blandt de sydamerikanske Hedninge. Beskyldningerne herfor rettede de navnlig mod de der levende Spaniere, som baade direkte og indirekte gjorde Kristendommen og dermed de Kristne forhadte — direkte ved deres hovmodige og gru-

somme Opførsel mod de indfødte Indianere, indirekte ved deres usædelige Vandel, hvilken sidste ligefrem smittede de oprindelige Beboere. Jesuiterne tilbøde dels at afhjælpe dette Onde og dels at grunde en kristelig Koloni, dersom man vilde gaa ind paa deres Forslag, som bestod i Følgende: Der skulde overlades dem nogle nærmere angivne Landstrækninger, som ganske og aldeles skulde underlægges deres Opsyn og Bestyrelse; de vare vel vilige til at anerkjende Guvernøren i Buenos Ayres som Overherre, men han maatte ikke indblande sig i Forholdet mellem dem og deres gejstlige Undersaatter, og heller ikke maatte han lægge dem nogensomhelst Hindring i Vejen med Hensyn til de Indretninger, som de agtede at indføre. De gjorde det derfor ogsaa til en af de første og fuldkomment ufravigelige Betingelser, at deres Missioner ikke maatte besøges af nogen Spanier eller anden Evropæer uden speciel indhentet Tilladelse fra Fædrene, og for at forebygge saadan Indtrængen af Fremmede, skulde det paalægges de tilgrænsende Provinsers Statholdere paa det Strengeste at forbyde og forhindre enhver Indvandring. Naar man vilde indrømme dem disse Fordringer, saa forpligtede de sig til, dels at vinde et stort Antal Sjæle for Kristendommen, dels af enhver saadan Omvendt at erlægge en Kopskat til den spanske Krone og dels, naar det forlangtes, at stille et Antal Rekruter til dens Tjeneste. Men for at kunne gjøre dette Sidste, var det derfor nødvendigt, at deres gejstlige Undersaatter fik Tilladelse til at anskaffe sig Skydevaaben og indøves i Brugen af samme.

Den spanske Regering fandt disse Forslag saa fordelagtige, at den uden Betænkning gav dem sit Bifald. Jesuiterne fik et af de frugtbareste og skønneste Land-

skaber af Provinsen Paraguay eller de la Plata langs Floden af samme Navn og Uruguaystrømmen. Her bragte de omtrent et halvt Hundrede nomadiske Indianerfamilier sammen og lagde med dem Grunden til et Herredømme, som efter hundrede Aars Forløb var stort og stærkt nok til at kunne føre en blodig og langvarig Krig med to europæiske Magter og i flere Aar hævde sin Uafhængighed.

Da man ved denne Lejlighed indhentede nærmere Underretning om dette jesuitiske Rige, fandt man et vel dyrket og af i det Mindste 300,000 Familier beboet Land, hvor der tidligere havde været lutter Ørken og ubeboede Strækninger. Man opdagede faste og regelmæssige Bølgjer samt Byer, hvor 7—800 Familier, udgjørende 3—4000 Individuer, levede sammen. Enhver af disse Byer havde sine egne Haandværkere, sine egne Spinderier og Væverier, den dyrkede det tilstødende Land og drev Kvægavl. Paa nogle faa mere undværlige Produkter nær, producerede og forarbejdede den selv Alt, hvad den brugte. Den havde store Forraadshuse, der indeholdt langt mere, end Befolkningen selv kunde anvende. 20,000 Stykker Hornkvæg og 6—8000 Faar græssede paa dens Overdrev. Æsler, Muler og Heste bleve opdrættede efter en stor Maalestok; de første brugtes til Agerdyrkning og Transport, de sidste til Personbefordring, navnlig Præsternes Rejser, og til Hærens Remontering.

Overalt herskede en fuldkommen Orden og en Underdanighed, som ingen Grænser kjendte. I enhver Bys offentlige Kasse laa stedse store opsparede Summer tilrede, og selv jesuitiske Skribenter have angivet Overskudet meget højt. Alle Missioner tilsammen vare i Stand til, om det blev nødvendigt, at stille en Hær paa 60,000 Mand i Marken, og kunde udruste den med alt For-

nødent, ja endog stille Generaler af sin egen Midte i Spidsen for den.

Til ingen Tid og intet Sted paa Jorden har der existeret et mere uindskrænket Præsteherredømme end i disse Missioner i Paraguay. Om det end ikke er Tilfældet, hvad nogle af Jesuiternes Fjender have berettet om et ligefrem Kongerige og en Konge ved Navn Nicolavs, saa er det dog fuldstændigt bevist, at det Herredømme, som Jesuiterne her udøvede, var saa uindskrænket, som ikke engang de despotisk regerte Staters var, ja ikke engang som det fandtes i Barbariet. Rigtignok stode alle Missionerne under Guvernøren i Buenos Ayres, men det var kun af Navn. I Virkeligheden var Ordenens Overhoved Suveræn; Pateren var Provinsstatholder, og enhver Præst i enhver By den højeste og i Grunden eneste Øvrighedsperson. Alle de indfødte Beboere vare uden Undtagelse Livegne i dette Ords mest udstrakte Betydning. Dette vilde ganske vist de hellige Fædre ingenlunde tilstaa, og det var ogsaa allerede for over hundrede Aar siden af flere Paver strengt forbudt i nogen Stats Kolonier at berøve de Indfødte deres oprindelige Frihed.

Jesuiterne lode dem derfor ogsaa for et Skins Skyld have nogen Del i Byernes Bestyrelse, idet der i hver By fandtes en eller to Alkald, Politimænd, og ligeledes sade Indfødte i et Slags Raad. Men disse Værdigheder vare dog kun tomme Titler og Øvrighedspersonerne ligesaa vel som alle Andre Præsternes Slaver, og det af enhver af Missionens Præster. Enhver Præst havde under sig nogle Assistentter af sin Orden og betjente sig kun af Alkalderne som almindelige Politibetjente, ligesom han ogsaa benyttede dem til anden forefaldende Gjerning. For at blænde dem selv og Folket med et Skin af Værdighed

og Højhed, bleve disse Alkalder iførte prægtige Klæder og vare forsynede med en Stav eller et Bundt Ris som Tegn paa en Magt, de dog ikke besade. Hver Morgen efter Messen skulde de indfinde sig hos Præsten, aflægge Beretning og modtage Ordre. Begik de nogen Forseelse i deres Tjeneste eller udenfor den, saa bleve de straffede ligesom den menige Mand, for det Meste med legemlig Revselse. De bleve valgte af Folket, men under Præsternes Kontrol. I Almindelighed tog man dem imellem Kazikerne, Stammernes Høvdinge. Denne Overlevering af Kazikskaber eller Stammer havde Jesuiterne nemlig anset det for hensigtsmæssigt at lade bestaa, rimeligvis fordi de heri fandt et Middel mere til at befordre og vedligeholde den slaviske Underdanighed.

Overtro og Frygt vare især de Redskaber, hvoraf Jesuiterne betjente sig. Aldrig er Navnet Religion blevet mere vanæret end i Anvendelsen paa det, som man under denne Benævnelse indpodede disse ulykkelige Skabninger. Men den havde da heller ingen anden Virkning paa dem end at befordre en dum og dyrisk Slaviskhed. Intet højere Begreb blev vakt hos dem, og ingen Raahed eller Usædelighed udryddet. Jesuiterne selv fortælle os, at Bønderne ikke sjeldent slagtede og fortærede de Oxer, som bleve dem overladte til Jordens Dyrkning, i Stedet for efter Afbenyttelsen at levere dem tilbage; endvidere, at de derfor fik det bestemte Antal Stokkeslag, takkede som Hunde for Straffen og ved den første og bedste Lejlighed gjorde det Samme igjen. Paa dette Kulturtrin vedbleve de at staa i et helt Aarhundrede, og de hellige Fædre sluttede heraf, at det manglede dem paa Perfektibilitet.

Med velberaad Hu havde de fuldstændigt afskaffet

det allerførste Motiv til aandelig Virksomhed: personlig Ejendom. Alt tilhørte Missionen, alt Arbejde forrettedes til Missionens fælles Underholdning og til dens Fordel. Arbejderne vidste lige saa lidt som Studene, der trak Ploven, hvad de Produkter, som overstege Fornødenhederne, skulde bruges til.

Enhver Familie fik en Bolig anvist eller opbygget, og den blev forsynet med det nødvendige Bohave. Enhver Husfader arbejdede — ikke for sig og sin Familie — men for dem, som befalede ham at arbejde, og som straffede ham, naar han ikke forrettede, hvad der var ham paalagt, eller udførte det daarligt. Enhver Arbejder blev det Arbejde, han skulde udføre, anvist for hver Dag, hver Time. Skulde Marken pløjes, saa blev der overladt ham et Par Oxer, som han igjen maatte aflevere, saa snart hans Arbejde var udført. Skulde der saas, saa fik han Kornet fra det fælles Forraadshus. Lige saa lidt som Nogen saaede for sig selv, høstede han for sig selv. Alt blev afleveret til Magasinerne og herfra atter uddelt af Præsterne efter Fornødenhed eller Godtbefindende. Paa samme Maade forholdt det sig med Kvæghjorderne, med Fabrikvarerne og med Haandværkernes Produkter.

Ved denne Ordning havde det hellige Selskab kvalt al Drift til Virksomhed. Underligt nok beklagede Jesuiterne sig over deres Undersaatters indgroede Dovenskab og Letsindighed. De paastode, at deres aandelige Børn bleve i Aandsudvikling og Moralitet virkelige Børn deres hele Levetid, og til Støtte herfor anførte de Erfaringen, som ganske vist stadfæstede deres Paastand. Men de forglemte jo rigtignok alene at bemærke, at de deres hele Levetid vedbleve at være Børn, fordi de deres hele Levetid bleve behandlede som Børn, og det oven i Kjøbet

som rigtig dumme Børn. En mere detailleret Beskrivelse af Politivæsenet og Disciplinen i Missionerne vil upaatvileligt gjøre dette endnu mere klart.

Ved en Dagsorden, som ikke paa nogen Maade maatte brydes, blev det hver Dag foreskrevet ethvert Menneske af begge Kjøen, hvad det til enhver Time skulde bestille og ikke bestille. En Trommehvirvel befalede alle Indvaanerne at staa op, Klokkeringning at gaa til Messe. Paa samme Maade vare Tiderne for Arbejde og Maaltider bestemte. Et bestandigt Opsyn vaagede over, at Enhver uden Undtagelse nøjagtigt iagttog denne Orden, og den haardeste Straf ramte uundgaaeligt og øjeblikkeligt den ubetydeligste Afvigelse derfra.

Hver Søndag Morgen til bestemt Tid samledes alle Byens Indvaanere, gamle og unge, paa Torvet. De opstillede sig stammevis, Kvinderne for sig og Mændene for sig. Enhver Mand var forpligtet til at medbringe et Stykke Brænde for at aflevere det i Præstehuset til den fælles Husholdning. Derpaa blev der set efter, om ogsaa Alle vare mødte. De Udeblevne opskreves, Grunden til deres Fraværelse undersøgtes, og ifald Vedkommende ikke kunde fremføre en gyldig Undskyldning for deres Udeblivelse, straffedes de. Begge Kolonner satte sig derefter i Bevægelse til Kirken. Kvinderne marscherede ind gennem Hovedindgangen, Mændene ad en Sidedør. For at komme til denne maatte de passere Præstehusets Gaard, og her nedlagde Enhver sit medbragte Stykke Brænde. Saa snart Alle vare komne ind i Kirken, knælede hele Forsamlingen, og En iblandt dem fremsagde højt en Del Bønner foruden samtlige Spørgsmaal og Svar i Katekismus. Hele Forsamlingen efterbad dem, ogsaa højt, men dog med noget sagtere Stemme. Paa samme Maade blev

der talt indtil 100, 200, 300 — 1000 osv.; Maanedernes og Dagenes Navne bleve fremsagte efter Rækkefølge m. m. Jesuiterne paastode nemlig, at de Indfødtes Hukommelse af Naturen var saa svag, at de lige strax glemte alle disse Udtryk og Begreber igjen, naar de ikke jevnligt bleve gjentagne. Naar dette var forbi, saa optraadte en Jesuit med et stort Kors, lige saa højt som han selv, for i en Prædiken at forklare Menigheden Katekismus. Dette Kors synes forresten at have været de hellige Fædres Kommandostav; thi saa ofte de lode sig se offentligt, førte de det med sig, og deres gejstlige Undersaatter betragtede det med mere Ærefrygt end deres Personer. Efter Katekisationen fulgte Messen med tilhørende Cereemonier, hvilke bleve udførte med mere Pragt, end den bliver det selv i de evropæiske katholske Staters Hovedkirker. Naar den var sluttet, bleve begge Kjønnene førte til to adskilte Forgaarde, og her blev Hovedindholdet af den Prædiken, de havde hørt i Kirken, gjentaget for dem. Disse Andagtsøvelser varede indtil Klokken 9 eller 10 om Formiddagen. Derpaa gik Kvinderne hjem for at lave Middagsmad. Mændene fik først fra Magasinet udleveret en Portion Paraguayurt, som brugtes af dem i Stedet for The og udgjorde en af deres vigtigste Fornødenhedsgjenstande, endvidere noget Tobak og Salt; af dette sidste imidlertid paa Grund af de ringe Forraad kun sjeldent, saa at de for det Meste maatte tillave og nyde deres Mad uden dette Kryderi.

Efter Middagsmaaltidet samledes Alle atter paa Torvet og opfordredes til at anstille forskjellige Legemsøvelser og Lege. Herfra bleve de til en bestemt Tid atter drevne ind i Kirken til den saakaldte Rosenkransandagt, efter hvis Slutning de fik deres The og Tobak, før Aftenen

faldt paa, og fik da Befaling til at begive sig hjem. Efter en ligesaa streng og bestemt Orden bleve de holdte til at iagttage de øvrige kirkelige Ceremonier. Alt, hvad der vedkom Kirken, gik ud paa at vænne dem til den dybeste og blindeste Ærbødighed imod den saakaldte Gudstjenestes sanselige Gjenstande og at holde dem fast heri. Korset var den første og fornemste Gjenstand for deres Tilbedelse. Der var sørget for, at de overalt vare omgivne af saadanne; i deres Huse, paa Markerne, ved alle deres Arbejder mødte deres Øjne Kors, hvor de end vendte dem hen. Enhver Stump af et raadent Kors var for dem en dyrebar Helligdom. Fandt de den falden af, saa lagde de den forsigtigt hen ved Foden af Korset; og blev et nyt opstillet, samlede de Levningerne af det gamle og gjemte dem med den største Omhyggelighed som Relikvier.

Søgnedagene bleve ligesom Søn- og Helligdagene begyndte med en Messe. Derpaa begave Markarbejderne sig til deres Arbejde paa Markerne, medens Haandværkerne gik til Præstehuset, hvor der fandtes forskjellige Slags Værksteder og Fabriker. Alle vare uophørligt under strengt Opsyn, og Dovenskab eller daarligt Arbejde blev straffet med Stokkeprygl. Den Skyldige lagde sig ned paa Jorden, fik sine Slag af den præstelige Tugtemesters Haand, stod op igjen, takkede med hundsk Ydmyghed og paadrog sig den næste Dag for samme Forseelse en lignende Revselse. Paa et givet Signal forlode de deres Arbejde for at gaa hjem og spise, og begyndte og endte deres Eftermiddags-Arbejde paa samme Maade som om Morgen.

Paa et bestemt Klokkeslet om Aftenen skulde Enhver være i sin Bolig, og Alt skulde være roligt. Patrouiller

gjennemvandrede hele Natten Gaderne. Den, som efter den bestemte Tid endnu blev truffen udenfor Huset, arresteredes og fik den næste Morgen uundgaaeligt sin Straf af den præstelige Haand.

Hver Dag blev der i Præstens Hus uddelt for den Dag og til hver Familie Kjød, Majs, Tobak, The o. s. fr. Kjød vankede der dog kun tre Gange om Ugen, med mindre det var paa en Tid, da der forefaldt strengt Markarbejde, thi saa fik de det fire Gange. I en By, som husede 3—4000 Sjæle, regnede man, at der i Gjennemsnit blev fortæret 4000 Oxer om Aaret.

Børnene fik al deres Mad i Præstehuset og havde overhovedet aldeles intet Samkvem med Forældrene undtagen om Natten. Forældremyndighed var her en aldeles ukjendt Ting, ligesaa vel som alt Andet, hvortil der hører en fri Vilje. Ingen havde nogensomhelst Strafferet over sine Børn, Ingen havde Lov til at bestemme, hvilket Haandværk Barnet skulde oplæres i, hvad det skulde lære, hvorledes det skulde opdrages, klædes eller fødes. Mødrene havde vel Lov til at udsøge og foreslaa en Pige til Kone for deres Sønner, men det beroede dog paa Præsten, om han vilde give eller nægte sit Samtykke til Ægteskabet. Havde en ung Mand selv udvalgt sig en Pige, saa skulde han melde sig hos Præsten og bede om hans Tilladelse og Samtykke. Fandt denne for godt at nægte det, eller han havde bestemt en anden Pige til hans Kone, saa blev der aldeles intet Hensyn taget hverken til Forældrenes Valg eller de unge Folks egen Tilbøjelighed. Præsten anviste det unge Ægtepar en Bolig, og deres Fornødenheder bleve, ligesom de øvrige Familiers, udradede af det fælles Forraad.

I den hele Opdragelse herskede den strengeste

Disciplin. Den mindste Forseelse blev straffet med de haardeste Revselsler; men man maa da rigtignok ogsaa tilstaa, at der ikke kunde gives nogen ordentligere og artigere Børneflokk end den, som dengang fandtes i Paraguay. Fra den tidligste Barnealder blev den hundske Sædvane indprentet dem: at udholde Tugtelsler uden Klage eller Vrede og bagefter med krybende Ydmyghed takke Tugtemesteren som for en bevist Velgjerning.

Med det syttende Aar var Opdragelsen fuldendt; det vil sige: man skred da til Ægteskab og gav det unge Par sin egen Bolig tilligemed det nødvendige Husgeraad. I Øvrigt skete der ikke nogen synderlig Forandring i deres Behandling som Voxne. De bleve deres hele Levetid behandlede som Børn og Umyndige, ja i mange Henseender endogsaa snarere som en Flok Kvæg.

Ganske vist fandtes der intet Sted mere føjelige, underdanige og rolige Undersaatter end i dette Jesuiternes indianske Rige. Men ligesaa sikkert er det, at man heller ikke lettelig skulde finde nogle Undersaatter, der havde mindre ved sig af det, som karakteriserer Mennesket.

De havde intet Ønske, som de ikke kunde tilfredsstille; der var ingen Tanker, som kunde forurolige dem; de levede hverken for den forbigangne eller tilkommende Tid, det nuværende Øjeblik var dem Alt. De vare fritagne for Bekymringer for den Dag i Morgen. Ingen knurrede over Tvang og Tyranni, thi Ingen havde endogsaa det fjerneste Begreb om, hvad Frihed var. Ingen pintes af Egennytte eller Gjerrighed, thi Ingen havde Anelse om, hvad Ejendom var, eller kunde tænke sig Muligheden af at erhverve saadan. Hvor langt laa ikke ogsaa al Ærgjerrighed og dens Tilfredsstillelse fra deres

Tanker! Og ethvert Slags Luxus var dem ganske fremmed. Utilfredsstillende Lidenskaber kjendte de ikke engang af Navn eller Omtale.

Paa Søn- og andre Helligdage bleve de forlystede ved Dans — dog ikke i den Forstand, at de selv dansede, men ved at se Andre danse. Deres Fædre og Velgjørere underholdt Spillemænd og Dansere for deres Skyld, som paa Festdage samt ved andre højtidelige Lejligheder glædede deres Øjne og Øren paa Pladsen foran Kirken. Fædrene undte dem ogsaa at fornøje sig ved alle Slags Børnelege; og endskjønt Hasardspil var forbudt, saa blev der dog set igjennem Fingre med, at de engang imellem tabte deres Portion Paraguaythe, Tobak eller Salt i Tærningespil. Af og til blev der ogsaa anrettet store Gjæstebud for dem, ved hvilken Lejlighed de fik større Portioner Kjød end sædvanligt, ja endogsaa trakteredes med et Stykke Hvedebrød, og det blev aldeles ikke taget fortrydeligt op, om de endogsaa drak sig død-drukne i et Slags spirituøs Drik, som ved saadanne Lejligheder flød rigeligt nok.

Saaledes levede de bestandigt i en sand Barndomstilstand lige fra Vuggen til Graven. I Alt, hvad der kunde møde dem, fandt de Hjælp og Trøst hos deres gejstlige Overhoveder. Ligesom disse vare deres Herrer og Dommere, saaledes vare de ogsaa deres Læger og Sjælesørgere. Af de samme Herrer bleve de drevne til Nadverens Sakramente og Arbejdets Slid. Bleve de syge, saa fik de Forskrifter og Lægemedler af de selv Samme, som, naar de vare raske, gave dem Befalinger, Føde og Prygl.

De hellige Fædres Omsorg indskrænkede sig dog ikke engang hertil. De sørgede ogsaa ivrigt for, at denne Tilfredshed med deres Tilstand ikke blev forstyrret af

Noget udvortes fra. Trængte en dristig Evropæer ind i Landet, saa blev han vel godt modtaget og beværtet, men Jesuiterne fulgte ham som en Fange ved hvert Skridt og lode ham ikke et Øjeblik ude af Syne, og det blev ham paa ingen Maade tilladt at nærme sig en Indianer eller indlade sig med ham.

Den, hvem denne Tilstand og disse Forhold synes at være tilstrækkelige til et Menneskes Lykke, han vil ganske vist misunde disse Indianere, som mere end én Gang ere beklagede af os, og prise dem lykkelige. Jesuiterne sparede ingen Umage for at fremstille sig selv som disse Folks store Velgjørere og deres Hensigter med dem som rene, uegennyttige og menneskekærlige — saaledes som alle kommunistiske Ledere have gjort og gjøre. Jesuiterne og deres Tilhængere bebrejdede Marquien af Pombal som en af hans største Forbrydelser, at han her forstyrrede dem i deres ædle Virksomhed, som kun havde de Indfødtes Lykke for Øje. Hvor kan man undres over, at de benyttede sig af disse Forblindedes fromme Iver til at føre dem til Slagterbænken i Tusindtal for at bevare for dem den Lykke og det velsignede Regimente, de havde skænket dem? De største Ofre hjalp dog ikke: Riget blev styrtet, Jesuiterne fordrevne og Indianerne givne tilbage til Friheden.

Som i det Foregaaende beskrevet var Jesuiternes kommunistiske Stat indrettet. Hvilket misundelsesværdigt Liv at føre vilde det ikke være for alle de begejstrede Tilhængere af Kommunismen! Ja, det vil da sige for Lederne — det forstaar sig!
